

HÂTİRALAR ARASINDA MEHMET KAPLAN*

Abdullah UÇMAN**

Ben Mehmet Kaplan hocayı 1968-1969 öğretim yılında önce talebesi olarak tanıdım; 1975'te doktora öğrencisi, 1979'da da asistanı olarak yakınında buldum. Hocanın 1984'te fakülteden emekli olmasından sonra da münasebetimiz çeşitli şekillerde hocanın vefat ettiği 1986 yılına kadar devam etti.

Benim öğrenci olduğum yıllarda, hele benim gibi İstanbul'a taşradan gelmiş, ürkek ve çekingen arkadaşlarımızın gözünde profesör unvanına sahip hocalarımız, gerçekten yanlarına dahi yaklaşılması imkânsız, âdeta bir dağ kadar yüksek zannedilen büyük varlıklardı. Yani hocalarla talebe arasında kapanamayacak kadar oldukça geniş bir mesafe vardı. Biz hocalarımızı sadece derslerde kürsüde görür, ses çıkarmadan dikkatle derslerini dinler, tutabildiğimiz kadar not tutmaya çalışır; ders sırasında soru sormaya dahi çekinirdik.

Ben şahsen o yılların en yaşlı ve kıdemli hocaları olması itibariyle başta Ali Nihat Tarlan, Ahmet Caferoğlu ve Sadettin Buluç olmak üzere Mehmet Kaplan, Fahir İz, Abdülkadir Karahan, Muharrem Ergin, Faruk Kadri Timurtaş, Ömer Faruk Akün, Ali Karamanlıoğlu, Necmettin Hacıeminoğlu, Ali Alparslan, Birol Emil, Mehmed Çavuşoğlu, Günay Alpay (Kut), Âmil Çelebioğlu, İnci Enginün, Kemal Eraslan ve Mertol Tulum gibi hocaların talebesi olmakla daima gurur duydum. Türkiye'deki üniversiteler için bir nevi milât olan YÖK'ten önceki yıllarda adı geçen bu hocalarla İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü gerçekten altın çağını yaşamış, vefat edenler dışında, özellikle YÖK'le birlikte bir kısmı emekli olmak, bir kısmı da başka üniversitelere geçmek suretiyle bu kadro dağılmış ve bu altın çağ da 1980 yılından itibaren sona ermiştir.

İsimlerini zikrettiğim bu hocalar arasında Mehmet Kaplan hocaya gelirsek: Öncelikle hocanın adından çekinirdik; talebe üzerinde sanki adı gibi kendisi de sert, haşın, astığı astık kestiği kestik bir hoca izlenimi bırakmıştı. Ancak derslerine girip çıktıkça, yani hocayı daha yakından tanımaya başladıkça

---

* 30 Mart 2011 tarihinde İ.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde düzenlenen Vefatının 25. Yılında Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ı Anma Toplantısı'nda bu metin "Mehmet Kaplan İle Hatıralarım" başlığıyla sunulmuştur.

** Prof. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, abdullahucman@yahoo.com

hiç de öyle korkulacak, daha doğrusu çekinilecek biri olmadığını anlamakta gecikmedik.

70’li yılların hemen her gün birkaç kişinin sokak ortasında vurulduğu, fakültelerde dersanelerin basılıp hocaların zorla ve bazen tartaklanarak dersten çıkarıldığı, anarşinin doruğa tırmandığı o kâbus dolu günlerde Mehmet Kaplan hoca her türlü tehdit ve engellemelere rağmen derslerini hemen hiç aksatmadan yapardı. Ayrıca nedense Kaplan hocanın dersleri diğer hocaların derslerine nazaran daha farklı geçer ve hocanın derste anlattıklarını pür-dikkat ve büyük bir zevkle dinlerdik. Hattâ zaman zaman hocanın derslerine, dinlemek üzere başka fakültelerden de öğrencilerin geldiği olurdu.

Tanpınar’ın sık sık “talih” dediği kaderin tuhaf cilvelerine ben de inanırım. Fakülte birinci sınıfta iken Kaplan hoca derslerimizi 7 numaralı amfide yapardı. Derslerin başladığı 1968 yılı Kasım ayının ilk günlerinde amfide tesadüfen yan yana oturduğumuz biriyle, daha sonra samimi arkadaşlarımdan biri olan ve şimdi Kayseri’de Erciyes Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışan Bekir Oğuzbaşaran’la tanıştık. Bekir, galiba Uygurca dersini veremediği için bir üst sınıftan kalmış ve bizimle birlikte bizim derslerimize devam ediyordu. Kaplan hocanın yaptığı bir dersten sonra bana: “Arkadaşım, Kaplan Bey’in dersleri çok önemlidir; onun derslerini hiç kaçırmamak lâzım; bir de, Ankara’da çıkan *Hisar* diye bir dergi var, hoca orada her ay yazı yazar, bu dergiyi de takip etsen iyi olur!” dedi. Ben de Bekir’e: “Peki, o dergiyi nereden, nasıl bulacağız?” dedim. Bir gün dersten sonra Bekir’le beraber Beyazıt postahanesine gidip *Hisar*’a abone oldum ve Kaplan hocanın burada her ay çıkan deneme tarzı yazılarını zevkle okumaya başladım.

Yine bir gün Bekir’in elinde Kaplan hocanın, galiba o sırada yeni çıkmış olan *Nesillerin Ruhu* adlı kitabını gördüm; “Bu kitaptan ben de satın almak isterim!” deyince, yine Bekir’le beraber Hareket Yayınları’nın o sırada Divanyolu’nda Ersoy Han’daki bürosuna giderek kitabı satın aldık. Tabii ders kitaplarımız olan *Şiir Tahlilleri*’nin birinci ve ikinci ciltlerini daha önce temin etmiştik. Şimdi düşünüyorum da, büyük bir merak ve bir şeyler öğrenme arzusuyla alıp okuduğum bu kitaplardan ve hocanın yazdığı denemelerinden gerçekten bir şeyler anlıyor ve öğreniyor muydum, yoksa bu alâka sadece bir meraktan öteye geçmiyor muydu? Tabii bunları şu anda tam olarak bilemiyorum, ama bunda en azından samimi bir ilgi ve bir şeyler öğrenme arzusu söz konusuydu.

Bir hoca olarak gerek fakültede yaptığı derslerinden, gerekse daha sonra asistanı olarak yakınında bulunduğum yıllarda Kaplan hocadan görüp

öğrendiğim ve karınca kararınca benim de yapmaya gayret ettiğim bazı şeyler var:

-Kaplan Bey, her şeyden önce son derece disiplinli ve düzenli bir hocaydı. Derslerine asla gecikmeden tam vaktinde girer, işleyeceği derse ait önünde mutlaka küçük bir defter bulunur ve derse girince kolundaki saati çıkarıp masaya koyar, son derece zevkle dinlenen dersini ağır ağır anlatır ve ders saati bitince de, masadaki defterini ve saatini alıp dershaneden çıkardı.

-Hoca bu disiplini yanında aynı zamanda giyim-kuşamına, kılık kıyafetine de dikkat eden, son derece titiz bir insandı. Tatil günleri de dahil, hoca her sabah sakal traşını alır, pantolonunun ütüsünden ayakkabısının boyasına, giydiği elbiseden taktığı kravata kadar her şeye dikkat eder ve özen gösterirdi. Karşımızdaki talebenin, söylediklerimizden önce, bizim üstümüze başımıza baktığını; zaman zaman da, kılık-kıyafetimizle, hal ve hareketlerimizle talebeyle örnek olmamız gerektiğini söylerdi.

Hoca, biz asistanlarımızın daima kendisinden önce fakülteye gelmemizi isterdi; yeni evlendiğim sırada bir sabah geç kalmamak için aceleyle tıraş olmadan fakülteye geldim; her zamanki gibi hocanın elini öptüm, fakat tıraşsız oluşum derhal hocanın dikkatini çekti ve bana: “Medenî insan her sabah tıraş olur!” dedi. O kadar; bu, hocanın bana ilk ve son ihtarı oldu.

-Biliyorsunuz biz genellikle her kademedeki üniversite öğretim üyelerinin hem hoca hem de ilim adamı olduğunu zannederiz; bu zan bazı hocalar için doğrudur ama ilim adamlığı başka, hocalık ise bambaşka bir şeydir.

Ben gerek talebelik yıllarımda, gerekse daha sonraki dönemde üniversite dışında da meselâ Süheyl Ünver, Mahir İz, Ali İhsan Yurd, Muzaffer Ozak, Ekrem Ocaklı gibi bazı hocaları tanıdım. Üniversite içinde ve dışında tanıdığım hocalar arasında Kaplan hocanın çok ayrı bir yeri vardır.

Kaplan Bey bir defa her iki vasfı, yani hem hocalığı hem de ilim adamlığını şahsında birleştirmiş müstesna bir insandı. Yazdığı kitaplar ve yetiştirdiği talebeleriyle birlikte hazırladığı eserler ortada. Hoca, adına ilim denilen bilgi ve kültür birikiminin aynı zamanda nesilden nesile devredilen bir meşale olduğunu, bu dünyadan ayrılırken hayat boyunca şu veya bu şekilde elde edilen bilgilerin kendisiyle birlikte toprağa gitmemesi gerektiğini de çok iyi bilenlerdendi.

Hoca, okuduklarını ve öğrendiklerini biz talebeleriyle paylaşmaktan, zaman zaman tartışmaktan ayrı bir zevk duyardı. Bir gece önce okuduklarını ertesi gün gelip bize anlatır ve bizlere yeni araştırma konuları söylerdi. Hocada,

başka bir kısım hocalarımızda gördüğümüz kıskançlıktan zerre kadar eser yoktu, çünkü hoca yaptıklarından son derece emin, kendine güvenen bir insandı.

-Ben 1951 doğumluyum; hoca, benim doğduğum tarihten bir yıl sonra, yani ben bir yaşında iken, 1952 yılında, akademik hayatında ulaşabileceği son merhale olan profesörlük unvanını elde etmişti. Yani ben yaşım itibariyle hocanın olsam olsam çocuğu olabilirdim. Böyle olduğu halde hoca, Necat Birinci ile beni de dahil ettiği *Cenab Şahabeddin'in Bütün Şiirleri* ile *Atatürk Antolojileri* gibi ortak bazı çalışmaların üzerine, bizim de adlarımızı koymak suretiyle bizi tarif edilemeyecek şekilde onurlandırmış ve kendisine olan saygı, sevgi ve bağlılığımızı kat kat arttırmıştı. Bu, gerçekten, günümüzde talebelerine yaptırdığı yalan yanlış çalışmalara kendi adını koyan bir kısım hoca kisvesindeki insanları hatırlarsak, örneğine pek rastlayamadığımız türden son derece önemli ve örnek bir davranıştı. İşte bu çerçevede, Necat Birinci ile benim de bu ortak çalışmalara dahil edilmemizi hocaya teklif eden İnci hanıma da burada ayrıca teşekkür ediyorum. Usta-çırak ilişkisi denilen ve birebir hocanın yanında, onun gölgesi ve nezareti altında yapılan bu çalışmalar sırasında gerçekten kendi kendimize asla öğrenemeyeceğimiz birçok şey öğrendik. Eski bir metin nasıl okunur, bu sırada nelere dikkat edilir, başka metinlerle nasıl mukayese edilir, bir metin yayıma nasıl hazırlanır; bütün bunları hocanın evinde 3-4 yıl kadar devam eden o zevkli çalışmalar sırasında öğrendik.

-Hocanın, yaşından ve tecrübelerinden gelen farklı dikkat ve yorumları vardı; gerek söz konusu bu ortak çalışmalar sırasında, gerekse seminer derslerinde hoca bunları bizlere söyler ve bizim pek de dikkatimizi çekmeyen çeşitli konular üzerinde müstakil çalışmalar yapabileceğimizi ifade ederdi. Not defterlerimizde bu tür birçok konu başlığı mevcuttur.

-Hoca, formasyonu icabı, akademik hayata intisap ettiği günden itibaren, birçoklarının yaptığı gibi, Türk edebiyatını eski ve yeni diye birbirinden farklı ve çok uzak iki saha olarak görmemiş; asıl çalışma alanı olan Yeni Türk edebiyatını daima eskinin bir devamı gibi görmüştür. Araştırmalarını dikkatle gözden geçirirsek, sayı itibariyle yeni edebiyat kadar olmasa da hatırı sayılır miktarda eski edebiyatla ve halk edebiyatıyla ilgili araştırma ve incelemelerinin olduğunu kolayca görebiliriz.

-Hoca asistan olarak Edebiyat Fakültesi'ne girdikten bir süre sonra, 1940'ta yeni kurulan Tanzimat Edebiyatı Kürsüsü'nün başına tayinle A. H. Tanpınar gelir ve hoca Tanpınar'la birlikte çalışmaya başlar. Tanpınar bu sırada bir taraftan fakültede derslerini verirken bir taraftan da *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*'nin hazırlıklarına başlar; bu münasebetle Kaplan hocaya da bazı eserleri okutur ve notlar aldırır. Bunların arasında, hocanın sık sık söylediği

Ahmet Cevdet Paşa'nın 12 ciltlik meşhur *Tarih-i Cevdet*'i de bulunmaktadır. Hoca zaman zaman bizlere de *Tarih-i Cevdet*'i iyice okumadan Tanzimat döneminin tam olarak anlaşılamayacağını söylerdi.

-Hoca, sanıyorum 50'li yıllarda, İlhan Tarus veya Ümran Nazif'in yeni çıkan bir hikâye kitabı üzerine bir tanıtma yazısı yazmış; o günlerde eski Galata Köprüsü'nün altındaki kahvelerden birinde vapur beklerken Sait Faik'le karşılaşmışlar; Sait Faik, hocanın yazısını okuduğunu, ancak hikâye yazarının doğru dürüst balık adlarını bile bilmediğini söylemiş. Hoca bu anekdotu zaman zaman anlatır ve hikâyeciliğin bir bakıma "Ayrıntı ustalığı" demek olduğunu söylerdi.

-Hocanın üzerinde durduğu konulardan biri de, her yazarın yazarlık hayatında acemilikten ustalığa doğru bir yükseliş çizgisinin bulunduğu, büyük yazarların zirve noktasına ulaştıktan sonra orada durmayı bilmesi gerektiği hususu idi. Bu konuda birçok örnek verir; meselâ Necip Fazıl'ın bir dönemden sonra belli bir ideolojik çizgide angaje şiirler yazdığını; Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa*'dan sonra düşüş trendine girdiğini, hayatının son döneminde *Yağmur Beklerken* hariç, kayda değer eser veremediğini söyler; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ise kötü eserler vermeye fırsat kalmadan, bir bakıma tam zamanında vefat ettiği üzerinde dururdu.

-Hoca hayatının son günlerine kadar yeni şair ve yazarları takip etmeye çalışır ve yeni çıkan kitapları da genellikle bana satın aldırır. Bunları dikkatle okur ve hoşuna giden yazar veya kitaplarla ilgili yazılar da yazardı, yani bugün birçok meslektaşımızın yaptığı gibi: "Beni buraya kadar ilgilendirir, bundan sonrası beni ilgilendirmez!" demezdi. Hattâ *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*'nin yeni baskısı için Hilmi Yavuz, İsmet Özel ve Ebubekir Eroğlu'nun şiir kitaplarını yine bana aldırması, okumuş ve kanaatlerini söylemişti; ancak bunlarla ilgili değerlendirmelerini yazıp da kitabın yeni baskısını gerçekleştirmesi mümkün olmadı.

-Hoca dil konusunda da birçok yazı yazmış ve bunların bir kısmı *Kültür ve Dil* adlı kitabında bir araya getirilmiştir. Bu bağlamda hoca sık sık dildeki kelimelerin trafik işaretleri gibi olduğunu; bunların rastgele değiştirilmesi durumunda nasıl kazalara yol açılırsa, aynı şekilde dildeki kelimelerin de keyfi olarak değiştirildiğinde benzer kazaların olacağını söylerdi.

-Hoca, yabancı dilimizi geliştirmek üzere bizlere zaman zaman bazı kitap ve makaleler verir ve bunları tercüme etmemizi isterdi. Bir defasında bana da Amerikalı modern eleştiri teorisyenlerinden Wimsat'ın bir makalesini verdi ve tercüme etmemi istedi. Hocanın verdiği makaleyi lügat yardımıyla yarım-

yamalak da olsa Türkçe'ye çevirmeye çalışmışım. Hiç unutmuyorum, makalede “icon” diye bir tabir geçiyordu ve metin içinde ben bunun ne ifade ettiğini bir türlü anlayamamışım. Biliyorsunuz “İcon” veya “İcona”, Hz. İsa, Hz. Meryem veya azizlerin tasvirleri anlamına gelen bir terimdir. Hocaya sordum, hoca gülümseyerek, bu tabirin burada dinî anlamı dışında, mecazî anlamda, büyük ve kalıcı bir sanat-edebiyat eserinin “iconalar” gibi sarsılmaz, ebedî bir değere sahip olduğunu vurgulamak üzere kullanıldığını söyleyince; mesele anlaşıldı ve adı geçen terim böylece yerli yerine oturdu.

-Hoca zaman zaman şöyle bir anekdot anlatırdı: Rusya'da “1917 Ekim Devrimi” denilen büyük ihtilâl olmuş; her zaman erkenden görevi başında hazır olan Pavlov'un asistanı o gün geç kalmış; bir hayli gecikmeyle gelince, canı sıkılan Pavlov sorar: “Neredeydin, niçin bu kadar geç kaldın?” Asistan: “Efendim, haberiniz yok mu ihtilâl oldu, sokaklarda caddelerde kan gövdeyi götürüyor!” deyince; Pavlov şu karşılığı verir: “İhtilâlden bize ne; işimize bakalım!”

-Hoca ile ilgili hatıralarda üzerinde pek durulmayan bir şey daha hatırlıyorum: 1973-74 yıllarında olması lâzım; henüz tek bir TV kanalı var; İsmail Cem'in televizyon müdürü olduğu dönem. Her ayın ilk haftası Pazar geceleri Mehmet Kaplan hoca, Hilmi Yavuz ve Cemal Süreya'nın katıldığı, Halûk Şahin'in yönettiği “Ayın kitapları” programı yayınlanıyor; o ay içinde yayımlanan kayda değer kitaplarla ilgili olarak bir saat kadar konuşuluyordu. Henüz her evde televizyonun bulunmadığı ve televizyonun pahalı bir metâ olduğu o yıllarda birçokları gibi bir grup arkadaşımınla ben de o geceyi âdeta ipe çeker ve Moda veya Bahariye'de, kaldığımız eve yakın kahvehanelerden birinde bu programları dikkatle izlerdik.

-Ne münasebetle söyledi tam olarak hatırlamıyorum ama bir gün hoca:“Bazı yazarları sadece eserlerinden tanımak kendisini tanımaktan iyidir!” demişti ve Cahit Külebi'nin şiirlerini yıllarca takdir ettiğini, eserleri hakkında takdîrîkâr yazılar yazdığını, yıllar sonra bir toplantı vesilesiyle kendisini tanıdığını, aralarında ne gibi bir konuşma geçti bilmiyorum ama “Keşke tanımasaydım!” dediğini de hatırlıyorum. Aynı şekilde hikâyeleri hakkında takdîrîkâr yazılar yazdığı Tahsin Yücel'den de hiç beklemediği bir tepki aldığını ve üzüldüğünü de çok iyi hatırlıyorum.

-Hoca ilkokulu 1928'den, yani harf inkılâbından önce, eski harfli dönemde okumuş olduğundan, daha önce adı geçen ortak çalışmalar sırasında meselâ kütüphanede eski gazeteleri tararken, bizim gibi uzun uzadıya okumadan, sadece şöyle bir göz atmak suretiyle hangi makalenin bizi

ilgilendirdiğini tespit eder; çocuklar şunları alalım, şunlara lüzum yok diyebilirdi.

-Hoca bütün bu meziyetleri yanında aynı zamanda son derece mütevazı bir insandı. Meselâ bilimsel bazı yayınları dışında hoca ne dergilerde yayımladığı yazılarında ne de kitaplarında profesör unvanını hiçbir zaman kullanmamış, yanlış hatırlamıyorsam, mezar taşında bile sadece adı ve soyadı yazılmıştır.

-Hoca kendinden, yaptıklarından ve bildiklerinden son derece emin, gerçekten müstesna bir insandı; henüz bilgisayarın günlük hayatımıza girmediği o yıllarda, biraz çivi yazısını andıran el yazısıyla yazılarını yazar, daktiloya çekilmek üzere bizlere verir ve: “Eğer düzeltilmesi gereken yerler varsa, siz halledin!” der, yani bizlere sonuna kadar itimat ederdi; bizler de hocanın bu güvenini hiçbir zaman istismar etmedik ve hocayı hayal kırıklığına uğratmadık.

-Belki biraz da YÖK’ten önceki yıllarda öğretim sisteminin bugünkünden çok farklı oluşunun verdiği esneklik veya rahatlıkla hoca bir yıl verdiği dersleri ertesi yıl aynen tekrarlamaz, yeni yeni dersler hazırlardı. Meselâ 1970-1971 öğretim yılında üçüncü sınıfa Halid Ziya dersi yapmışsa, ertesi yıl aynı sınıfa bu sefer Halide Edip dersi yapar, bir sonraki yıl aynı sınıfta bu defa meselâ Abdülhak Hâmid’in *Finten*’ini işlerdi. Böylece hem kendisini tekrarlamamış olur, hem de kendisine yeni bir araştırma konusu bulmuş olurdu. Ancak YÖK’ten sonraki sistemde, yani şimdi böyle bir şeyi uygulayabilmek mümkün değil.

Çok iyi hatırlıyorum, ben mezun olduktan, hocanın yanında doktora çalışması yapmaya başladıktan sonra, sanıyorum 1975-1976 döneminde, hocanın o dönemin son sınıf talebelerine daha önce bize yapmadığı Encümen-i Şuarâ dersleri yaptığını duymuştum; hocadan izin aldım ve son sınıfın bu derslerini de takip ettim.

-YÖK’ten önce akademik hayat şimdiki gibi Yüksek Lisansla değil Doktora ile başlardı; bunun için zaman zaman hoca: “Doktora akademik hayatın temelidir, dolayısıyla bu temel sağlam olmalıdır!” der ve Yeni Türk edebiyatı sahasına ait doktora çalışmalarının mutlaka 1928 öncesine ait olmasını isterdi. Derdi ki: “Talebenin iyice yetişmesi ve o havayı teneffüs etmesi için mutlaka 1928 öncesinin gazete ve dergilerinin içine girip dolaşmalıdır, daha sonra isterse yeni şeyler de yapabilir!”

-Hocanın âdeta vasiyet gibi söyledikleri arasında bir de şunu çok iyi hatırlıyorum: Asistan alacağınız kişileri iyi seçin; kılığıyla kıyafetiyle, hal ve

hareketleriyle, bilgisiyle, hattâ adım atışlarına varıncaya kadar onları 15-20 yıl sonrasının profesörleri olarak gözünüzde canlandırın, öyle karar verin!”

-Kaplan Bey'in saydığım bütün bu meziyetleri yanında edebiyatımıza bir başka büyük hizmeti de Tanpınar gibi büyük bir yazara sahip çıkmasıdır. Tanpınar hakkında gerek sayı, gerekse hacim itibariyle en fazla yazan biri olarak Mehmet Kaplan, hocasının mirasına gerçekten sahip çıkmış, 70'li yıllardan itibaren onun eserlerini yeniden yayımlatmak suretiyle yeni nesillerin Tanpınar'la buluşmasını sağlamıştır. Onun bu gayret ve çabaları olmasaydı, Tanpınar günün birinde mutlaka yine keşfedilecekti, ama uzun bir gecikmeyle. Mehmet Kaplan, Tanpınar daha hayattayken başladığı onun eserleri hakkındaki tanıtma, tahlil ve değerlendirmelerini, hocasının ölümünden sonra daha da hızlandırmış ve büyük bir zevk duyduğu bu faaliyetini ölünceye kadar sürdürmüştür. İşte, hiçbir maddî hesaba dayanmayan bu hasbî ilişki, bence, genç nesiller ve özellikle genç akademisyenlerce örnek alınması gereken son derece asil bir davranıştır.

-*Günlükler*'inden öğrendiğimize göre, Tanpınar'ın, kendi dersleriyle Kaplan Bey'in derslerini karşılaştıran talebelerinden birine: “Kaplan Bey'in çok iyi hoca olduğunu” söylemesi ve “Benden sabun köpüğü, ondan bilgi kalır!” demesi ve günlüğüne “Aynen düşüncem de budur.” (s. 344) diye yazmasını da hakikati teslim etme olarak almak gerekir.

-Ne mutlu Mehmet Kaplan gibi hocalara; ne mutlu Kaplan hocanın talebesi olarak onun rahle-i tadrîsinden geçen bizlere... Hocamıza Allah'tan rahmet ve mağfiret diliyorum. Mekânı cennet olsun...

Vefatının 25. Yılında Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ı Anma Toplantısı'ndan Kareler...

